

Radboud Pre-University of Society

ESSAYWEDSTRIJD 2022

Faculteit der Letteren

Radboud Universiteit

samengesteld door
drs. Ingrid Stassen

Juni 2022

Inhoud

Voorwoord	5
Buiten de lijntjes kleuren	7
<i>Tijn Piest - Almende College Isala, Silvolde</i>	
Kleur bekennen als Bob Ross	10
<i>Isa de Baay - Montessori College, Nijmegen</i>	
Mijn naam is Taal	13
<i>Meike de Vries - CSG Bogerman, Sneek</i>	
Wit begint, maar de taal wint....	16
<i>Daniek Hageman - Liemers College Heerenmäten, Zevenaar</i>	
Zestienjarig snotjong tegenover een taaltovenaar	19
<i>Sil Zoethout - Emelwerda College, Emmeloord</i>	
Een kijkje in het leven van de taal...	22
<i>Zara Werman - Christelijk Lyceum Apeldoorn</i>	
Voor als het mis gaat; politieke framing voor dummies	25
<i>Ole de Laat - De Werkplaats Kindergemeenschap, Bilthoven</i>	
Dronken terug naar huis	28
<i>Bas Schutjes - Leidsche Rijn College, Utrecht</i>	
Sorry, zo had ik dat niet bedoeld...	31
<i>Robin Hendriksz - Erasmiaans Gymnasium, Rotterdam</i>	
Kliederboel	34
<i>Dina Talhaoui - Theresialyceum, Tilburg</i>	

Voorwoord

Beste lezer,

We vieren dit jaar een lustrum, want we mochten dit jaar voor de tiende keer de essaywedstrijd van de Faculteit der Letteren van de Radboud Universiteit uitschrijven. Het verheugt ons daarbij te mogen constateren dat zowel de kwantiteit als de kwaliteit van de inzendingen er in de loop der jaren alleen maar op vooruit is gaan. Dit jaar zijn op de oproep van het Pre-University College maar liefst 635 essays van 20 verschillende scholen ingestuurd. U begrijpt dat dit de selectie van de jury er niet gemakkelijker op maakt.

In dit boekje treft u tien essays aan die een jury, bestaande uit 7 studenten en 3 docenten van onze faculteit, tot de allerbeste vond behoren. Hieruit moeten zij op het moment dat ik dit schrijf nog een eerste, tweede en derde prijs selecteren. Het thema dit jaar was "Kleuren met taal". Mensen stellen de zaken zelden zwart / wit voor. We draaien en verfraaien de dingen die we zeggen of schrijven om ze mooier (of slechter!) voor te stellen. Dat is kleuren met taal. De leerlingen kregen 180 minuten de tijd om hun essay te schrijven. Zij lazen daarbij de volgende artikelen waar zij in hun essay ook zoveel mogelijk aan refereerden: 1) Sheila Sitalsing, "Hoe een vallende leider zich probeert terug te kletsen naar het centrum van de macht" (Volkskrant); 2) Marc van Oostendorp, "Ik zei van: joh, we nemen een biertje" (NRC); 3) Wiebe de Jong, "Framing is juist belangrijk voor de kwaliteit van het politieke debat" (een interview met Hans de Bruin in Maarten!); 4) Paulien Cornelisse, "Ik hoop dat het bij die mensen geen grote impact heeft op de rest van hun leven' – subtekst: ik kan er verder niets aan doen"(Volkskrant); en 5) "Klank-kleur zien wel allemaal", een publicatie van het genootschap OnzeTaal. Al deze artikelen zeggen iets over "kleuren met taal".

Geïnspireerd door deze artikelen, hebben de schrijvers van de tien essays in dit boekje op geheel eigen en vaak bijzonder creatieve wijze invulling gegeven aan dit thema. Daarbij geven zij de woorden die zij hebben geschreven soms letterlijk kleur of laten zij de taal voor zichzelf spreken. Zij vergelijken het gebruik van taal met schilderen, koken of het spelen van een schaakspel. Soms resulteert dit in lessen over taalgebruik voor beginnende politici, dan weer in advies voor een tiener die te laat thuis komt. Zij verwijten politici of mediamagnaten dat zij kleuren met taal, maar zelf kunnen zij er ook wat van en kleuren zij vrolijk binnen en buiten de lijntjes van hun essays. En zoals bij een goed politiek debat of interview, genieten wij ervan.

Mede namens de jury en de organisatoren van deze tiende essaywedstrijd, wens ik u veel leesplezier toe!

André Lardinois

Vice-decaan van de Faculteit der Letteren

Mijn eerste ingeving brengt mij niet veel verder. Ik tuur naar een wit online A4'tje en het enige positieve dat mij vergezelt is de klok rechtsonderin, die mij nog twee en een half uur gunt. De ook aanwezige tikkende klok helpt mij geen meter verder, nee, eerder achteruit, als dat zou kunnen. Tijd is relatief, zoals de filosofen zeggen. Maar daar heb ik nu niets aan. De taal van kleuren, dáár kan ik nog meer mee. Een vorm van non-verbale communicatie en dat zou mij een hoop woorden schelen. Maar kleuren met taal?

De Volkskrant¹ ondersteunt mij gelukkig in die eerste ingeving. Ik lees een artikel met vetgedrukte en onderstreepte 'kleurrijke' woorden en het balletje gaat al iets harder rollen. Eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat ik andere achtergrondinformatie had verwacht. Iets met taal en het geslacht van woorden. Is het in de huidige samenleving niet discriminerend als we 'zijn' koppelen aan een mannelijk... Enfin, dat kan de prullenbak in. Aangezien het merendeel van de aan mij voorgescreven teksten politiek bevat, ga ik daar maar mijn inspiratie op los laten.

Politici kleuren (lees: spelen) als geen ander met taal. Om even terug te komen op het gemarkeerde artikel uit het dagblad voor hoopopgeleide lezers. Zo ontduikt Boris Johnson (2022) zijn eigen schuld aan de drankgelagen en feestjes in zijn ambtswoningen, die werden gehouden terwijl de rest van het land de ene naar de andere vergadering op Zoom of Teams bijwoonde. Op grandioze wijze wist de Britse premier de zaken keer op keer buiten zichzelf te leggen. De lijdende vorm werd nadrukkelijk gebruikt. Spijt betoonde hij, dat tenminste wel, voor 'hoe met de kwestie is omgegaan'. Het woord 'ik' wordt geen enkele keer genoemd.

Introspectie persifleren, daar zijn leiders ook niet vies van. Net doen alsof eigen gedachten en gevoelens worden overdacht. Ik neem hem weer als voorbeeld, *sorry not sorry* Boris. "Dit is het moment om in de spiegel te kijken". Wie moet in de spiegel kijken? Spottend met oprechte verklaringen kleurt Johnson buiten de lijntjes.

¹ Sitalsing, S. (2022, 1 feburari). *Hoe een vallende leider zich probeert terug te kletsen naar het centrum van de macht*. Geraadpleegd op 4 april 2022, van <https://myprivacy.dpgmedia.nl/consent?siteKey=PUBX2BuuZfEPJ6vF&callbackUrl=https%3a%2f%2fwww.volk-skrant.nl%2fprivacy-wall%2faccept%3fredirectUri%3d%252fcolumns-opinie%252fho-een-vallende-leider-zich-probeert-terug-te-kletsen-naar-het-centrum-van-de-macht%257eb31fc311%252f>

Dan het 'alscuus', om even een nieuw onderwerp aan te snijden. De vorm? "*Als..., dan...*", als we columniste Paulien Cornelisse² moeten geloven. Ik doe dat. IJzersterk was haar kort, maar krachtige column in eerdergenoemde krant. Ze brengt een goed, actueel onderwerp ten gehore met de "*excusontwijking*" van John de Mol. Iedereen anno 2022 kent het probleem, ik hoef het niet meer te noemen. Belangrijker hier is het antwoord. "*Het liefst zou ik...*", zijn woorden die rechtstreeks uit de mond van De Mol komen. Het simpele woord 'sorry' vermijdt hij al dan niet bewust en de 'zou-vorm' blijft allesbehalve bespaard. De door Paulien terecht genoemde ondergesneeuwde subtekst is "*ik kan er verder niets aan doen*". Spelen en dus kleuren met taal, dat is wat de mediamagnaat van Talpa doet. En hij komt er nog goed mee weg ook. Het feit dat hij al een vorm van excuses aanneemt, stelt een groot deel van Nederland enigszins gerust.

Een woord dat niet mag ontbreken in dit essay is 'joh'. Al snel leerde ik in het NRC-artikel uit 2021³ dat dit schijnbare stopwoordje een vorm is van "een gesprek kleur geven". 'Joh' is in menig woordenboek niet terug te vinden, maar er bestaan mensen die geen zin kunnen zeggen zonder deze informele drieletter. Van Dale noemt het een verkorting van het woord 'jongens'. Hier is sprake van *framing*. Even voor de goede orde: een krachtige beïnvloedingstechniek die wordt gebruikt om een boodschap van de juiste toon te voorzien. Het gebruik van 'joh' lijkt bedoeld te zijn om tekst te kleuren, de ene keer op een vrolijkere manier dan de andere keer. Een uitdrukking van ongeloofwaardigheid wordt gemaakt als het woord 'tuurlijk' voor 'joh' wordt gezet. Dan kun je maar beter over een ander onderwerp beginnen, of, om even binnen het onderwerp van het essay te blijven: zelf de taal op een andere manier (in)kleuren.

Mensen, zo zie je maar: je kunt binnen een paar uur schrijven een groot voorstander van kleuren met taal worden. Alhoewel, waarschijnlijk was ik dit al. Kleuren met taal is een fenomeen dat volgens mij moeilijk kan worden vermeden. Het visueel kleuren van tekst zou het ontdekken van het figuurlijke kleuren kunnen vergemakkelijken. Dit is echter moeilijk voor te stellen, gewoon onhaalbaar.

² Cornelisse, P. (2022, 21 januari). *Paulien Cornelisse in 150 woorden*. Geraadpleegd op 4 april 2022, van https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/ik-hoop-dat-het-bij-die-mensen-geen-grote-impact-heeft-op-de-rest-van-hun-leven-subtekst-ik-kan-er-verder-niets-aan-doen-bf335e18/?utm_campaign=shared_earned&utm_medium=social&utm_source=copylink

³ NRC. (2021, 30 augustus). *'Ik zei van joh, we nemen een biertje'*. Geraadpleegd op 4 april 2022, van <https://www.nrc.nl/nieuws/2021/08/30/ik-zei-van-joh-we-nemen-een-biertje-a4056532>

Maar dat abstracte in het kleuren van taal maakt de taal juist zo mooi. Het buiten de lijntjes kleuren, afwijken van de saaie norm in taal. Het kleuren van taal is zeg maar echt mijn ding, zoals Paulien zou zeggen.

Tijn Piest

Almende College Isala, Silvolde

Kleur bekennen als Bob Ross

Iedereen is in staat om een kunstenaar te zijn, het enige wat je nodig hebt, is een leeg canvas en de juiste schilders benodigdheden. Een *happy mind*, vlugge toets of een losse hand? Als je het juiste kader kiest, een prachtig perspectief, dan ben je al halverwege. Nu nog een creatieve ingeving wat betreft je kleurenpalet en je eigen authentieke stempel staat al op het doek geprent. Nu zul je wel denken, ben ik beland in de introductie van een *Bob Ross Happy painting tutorial*? Voor zover ik weet heb ik geen afro en over mijn schilderstalent zullen we het maar even niet hebben, maar toch wil ik je graag meenemen in een wandeling langs het landschap van onze taal.

Als ik je zou willen leren hoe je dit landschap moet schilderen, zullen we eerst moeten beginnen met het verzamelen van alle mogelijke kleuren die jij ergens thuis in je knutseldoos hebt liggen. Het landschap van onze taal kent namelijk een érg breed scala aan tinten. Het wordt alleen lastig als we de sfeer van dit meesterwerk moeten proberen te vangen met enkel zwart en wit. Tuurlijk, we zullen nog steeds begrijpen dat de strepen links in de hoek bomen zijn, en die vlek in het midden een beekje, maar de sfeer van het landschap blijft verscholen achter de simplistische omtrekken.

Zo zit het dus eigenlijk precies met onze taal. De vele interpretaties, betekenissen en toevoegingen die woorden met zich meedragen, zijn niet terug te zien in hetgeen dat zwart op wit in een woordenboek staat. Neem bijvoorbeeld het woord '*joh*', dit woord wordt minstens duizenden keren op een dag gezegd, maar in een essay of verslag zul je het niet snel tegenkomen. Omdat lexicografen vooral gebruik maken van geschreven bronnen, zal de betekenis dus nooit goed in het woordenboek komen te staan. Van Dale noemt '*joh*' een verkorting van jongens, informeel, het wordt gebruikt bij het aanspreken van jongens en dient als waarschuwing. Het woordenboek mag dan wel gezien worden als de ultieme waarheid, als veelvuldig gebruiker van het woord ben ik het niet bepaald eens met de beschrijving.

Het is een mooie kleurplaat hoor, maar ieder zal hem toch anders inkleuren. Zoals de één zielsgelukkig wordt van de bordeauxrode, saffraangele kleuren van de herfstbladeren, kan de ander zijn plezier halen uit de mosgroene kleuren van het bos. Zo kan bijvoorbeeld '*joh*' gebruikt worden om duidelijk te maken dat een gebeurtenis niet agressief was, (ik benaderde ze van joh,) maar ook om te laten zien dat je *not impressed* bent (tuurlijk joh, geloof je het zelf?).

We kunnen het zelfs gebruiken om zowel cynisme als oprechte verbazing over iets uit te drukken: 'tuurlijk joh, gooi het hele dienblad maar op de grond! Of juist, 'joh, ik wist niet dat je het zo zwaar had...'.⁴ Zo kan ik nog wel even doorgaan, maar je krijgt vast al een beeld van de kleuren van dit landschap.

Je hebt dus zelf in handen met welke kleur je je landschap schildert, maar je hebt misschien niet dezelfde waardering voor een boomstronk als voor een stukje gras. Gelukkig ben jij degene met de kwast in handen! Je kiest gewoon het aantrekkelijkste stukje van dat immense landschap uit en door de schoonheid verblind, zal niemand zich afvragen wat er eigenlijk áchter al die bomen zich afspeelt. Hetzelfde gebeurt bij het zogeheten *framing*, door bepaalde woorden te gebruiken bouw je een kader op waaruit jij en anderen gaan denken. Een ander perspectief kan volledig uit het zicht verdwijnen door de schoonheid van het een, en het kan zelfs zo zijn, dat je gaat geloven dat dát deel van het landschap identiek is aan het héle landschap. Die kwast, dat is de macht die woorden hebben.⁵

Ben je inmiddels al klaar met graaien in je knutseldoos? Door de grootte van het doek en de oneindigheid aan kleuren, is het voor iedereen mogelijk om diens denkbeeldige wereld vorm te geven. Naar mijn mening kun je met de juiste woorden iedereen voor je karretje spannen of de waarheid verdraaien, woorden kunnen als een laagje bubbelpastic over de werkelijkheid heen gespannen worden. Denk maar aan de langdradige telefoontjes van abonnement-aanbieders, eerst verleiden ze je met aanbiedingen en beloftes, dan wijzen ze elke andere aanbieder aan als oplichter, maar tegen de tijd dat je bedenkt wie nou eigenlijk iets van wie wilt, is de verbinding al verbroken.

Dankzij de kleur van taal kun je gemakkelijk om de hete brij heen draaien. Sheila Sitalsing beschreef in een column dit verschijnsel aan de hand van de formele verklaring die Boris Johnson aflegde, met betrekking tot onderzoeken naar het zuipen en feesten in de ambtswoning (dit terwijl bij de rest van het land de eenzaamheid naar binnenkroop, voorbij de gesloten deuren en

⁴ Oostendorp, M. Van. (2020, 30 Augustus). 'Ik zei van: joh, we nemen een biertje'. *NRC Handelsblad* geraadpleegd op 7 Maart 2022

⁵ De Jong, W. (2020, 17 maart). 'Framing is juist belangrijk voor de kwaliteit van het politieke debat'. www.maartenonline.nl Geraadpleegd op 7 maart 2022, van <https://www.maartenonline.nl/framing-is-juist-belangrijk-voor-de-kwaliteit-van-het-politieke-debat/>

anderhalve meters).⁶ De techniek die Johnson hiervoor gebruikte zal hij wellicht hebben opgepakt van Bob Ross, er zijn namelijk geen *mistakes*, alleen *happy accidents*. Enkele precieze penseelstreken zijn vaak al voldoende om het landschap weer op te poetsen. Een beetje mist hier, oh en kijk! Een opkomende zon! Dit is precies wat Johnson deed met zijn politiekcorrecte uitspraken, vaag blijven en de aandacht vestigen op zijn heldendaden, van de Brexit tot misdaadbestrijding. Een kunst op zich is het, om de focus buiten jezelf te leggen en uit te wijden naar irrelevante zaken.

We zijn bij het einde van de wandeling door het landschap van onze taal aangekomen. Dat de zwart op wit gedrukte lijnen wellicht niet bedoeld waren om zelf in te kleuren negeren we als we de kwast het werk zullen laten doen. Elk woord kent verschillende tinten, en het vereist meer dan alleen een woordenboek om van een lege kleurplaat een Picasso te maken, maar als je je bewust wordt van het rijke palet dat onze taal te bieden heeft dan moet je vooral onthouden: "*You too can paint almighty pictures!*"

Isa de Baay

Montessori College, Nijmegen

⁶ Sitalsing, S. (2022, 31 Januari). Hoe een vallende leider zich probeert terug te kletsen naar het centrum van de macht. *De Volkskrant*. Geraadpleegd op 7 Maart 2022

Mijn naam is Taal

Ik zou mezelf niet snel tastbaar noemen, maar ik ben wel van onschatbare waarde. Mensen gebruikten mij, gebruiken mij, en ik ben er zeker van dat ik in de toekomst ook nog regelmatig gebruikt zal worden. Ik ben er in allerlei soorten en maten, geuren en kleuren. Op dinsdagen klinken mijn klanken door Tweede Kamers en persconferenties. Op zondagen vormen mijn klanken die liedjes in de kerk. En ik moet je eerlijk zeggen, ik kan me al niet anders meer herinneren. Ik ben er nou al zo lang. Dat maakt me wel eens nieuwsgierig: wie ben ik eigenlijk?

Ik weet hoe ik heet: Taal. Die naam heb ik van de mensen gekregen. De mensen hebben mij gemaakt en gevormd. Zo hebben ze zelfs verschillende varianten op mijn naam. *Language* is mijn favoriet, die klinkt zo lekker chic. *Language* is trouwens een Engels woord, Engels is één van mijn meest gebruikte vormen. Laatst was ik diep onder de indruk toen een blonde Engelsman mij gebruikte. Ik weet niet precies hoe hij heet (namen zijn mijn zwaktepunt), maar hij gebruikte vaak de term 'sorry.' Ik weet tot op de dag van vandaag niet waarvoor, volgens mij vergat hij dit te noemen. Hoe dan ook, het was zeer overtuigend, want hij is nog steeds aan de macht. Ik zal hem nog eens vragen naar hoe 'ie dat toch deed.

Over overtuigen gesproken; zo heb ik nog veel meer verhalen. Een tijdje terug werd ik door een man in pak gebruikt, toen hij zei dat hij ergens geen actieve herinnering aan had. Ook hij had een fout gemaakt, als ik het me goed herinner scheen hij te hebben gelogen. Ik neem hem natuurlijk niks kwalijk; ik geloof in mijn klanken en als deze meneer zich iets niet herinnert, dan zal dat wel kloppen. Ik ben blij dat ik hem kon helpen. Ook hij heeft mij gebruikt om de macht weer in handen te krijgen. Daardoor voel ik me wel eens een soort held. Waar zouden deze mannen toch zijn zonder mij?

Mij goed gebruiken is nog wel een dingetje. Ik ken menig (niet bij naam, mijn excuses) die het geprobeerd hebben, en faalden. Zo was er laatst heel veel heisa in de media, ik werd om de haverklap gebruikt voor artikelen. Een groot televisieprogramma, toevallig mijn go-to-programma op de vrijdagavond, werd *gecanceld*. Er had al jaren seksueel grensoverschrijdend gedrag plaatsgevonden. Een andere machtige, eentje wiens achternaam zo'n blind dier is, was ditmaal degene om mij te gebruiken voor zijn excuses. Dit deed hij alleen niet helemaal goed. Een paar uur na een uitzending met zijn excuses kreeg hij juist nog meer commentaar. Zijn excuses bestond uit van alles, maar 'sorry' of 'het spijt me' kwamen er niet aan te pas. Ik had er ook niet veel van verwacht verder, aangezien deze beste kerel ook mensen vijftig uur laat dansen voor de kijkcijfers. Een echte praatjesmaker, als je het mij vraagt.

Lachen door mij, denken door mij

Als mij iets is opgevallen aan leven tussen de mensen, is dat ze altijd overal wat van willen vinden. Soms hebben ze totaal geen weet bij het onderwerp, en batsen ze tóch hun mening erdoor. Meningenvormen is ook helemaal niet zo persoonlijk en zelfstandig als het lijkt. Een tijdje terug was er op zondagavond vaak een man op televisie, die tegenwoordig juist doordeweeks te zien is. Ik ben zijn naam even kwijt, maar z'n haarlijn is volgens mij een beetje ver naar achter getrokken. Hoe dan ook, hij bespreekt vaak onderwerpen in zijn programma waar veel mensen niet eerder naar zouden omkijken. En wat gebeurt er dan? Zodra de uitzending is afgelopen, hebben alle 1,6 miljoen kijkers ineens dezelfde mening als de man met-de-naar-achter-getrokken-haarlijn. Bizar, als je het mij vraagt. Als er iemand weet hoe je mij het best kan gebruiken, is hij het wel.

Ik heb er daarom laatst even onderzoek naar gedaan, en volgens mij heb ik de sleutel tot zijn succes gevonden: humor. Op een grappige wijze spelen met mij, Taal, vermaakt én overtuigt mensen. Als je op een humoristische manier onderwerpen brengt verveelt je mensen niet, maar zet je ze wel aan het denken. Het blijft me verbazen, hoe mensen mij zoveel over mezelf kunnen leren.

Klankkleur en namen proeven

Ik overtuig, ik maak mensen aan het lachen, ik vorm dingen, je zou me bijna als de perfecte schoonzoon zien. Dus nu hoor ik je denken: 'Ja, maar Taal, kleur jij ook?' En ik snap je vraag, want eerlijk is eerlijk, kleuren zou nog perfect in het rijtje passen. Laatst hoorde ik voor het eerst de term 'synesthesie.' Dit houdt in dat dat talen, kleuren en zintuigen gecombineerd worden. Het lijkt een beetje op de manier waarop ik mensen onthoud. Ik koppel vaak namen van mensen aan aspecten die bij ze horen, en onthoud vervolgens het laatste. Zo werkt het ook met synesthesie. Mensen geven van alles kleur en smaak, ook mijn woorden en klanken. Dit heeft voor- en nadelen. Zo lijkt het me niet ideaal wanneer jij bij bepaalde namen de smaak van spruitjes in je mond krijgt (het zou immers een beetje ongeleefd zijn om vies te kijken iedere keer dat een leraar zich voorstelt), maar woorden associëren met kleuren zou zo z'n voordeel kunnen hebben. Als kind worden de dagen van de week je immers ook geleerd aan de hand van een kleurencirkel. Al kan dit ook als verwarrend overkomen: is jouw woensdag oranje of roze?

Dus, nu weten we wat ik kan, wat mijn kwaliteiten zijn en wat mijn invloed is op de mensen. Weten we dan ook wie ik ben? Ik denk dat ik altijd een breed begrip zal zijn. Je mag een kleur aan mij koppelen, als je daar blij van wordt. Terwijl jij dat doet, kan ik misschien even aan mezelf gaan werken. Ondanks al die geweldige kwaliteiten, ben ik namelijk nu óók mijn eigen naam vergeten. Foutje. Gelukkig is fouten maken menselijk, dus als ik mezelf net zo overtuigend gebruik als de mannen in pak, kom ik er misschien mee weg.

Meike de Vries

CSG Bogerman, Sneek

Bronvermelding

Cornelisse, P. (2022, 21 januari). 'Ik hoop dat het bij de mensen geen grote impact heeft op de rest van hun leven' -Ik kan er verder niets aan doen. De Volkskrant

Klank-kleur zien we allemaal. (2019, april). Opgehaald van <https://onzetaal.nl>: <https://onzetaal.nl/nieuws-en-dossiers/weblog/klank-kleur-zien-we-allemaal>

Sitalsing, S. (2022, 31 januari). Hoe een vallende leider zich probeert terug te kletsen naar het centrum van de macht. De Volkskrant.

Wit begint, maar de taal wint....

Beeldschoon zijn het de klinkers die zich vol moed vastgrijpen aan hun medeklinkers en letter voor letter overeind komen. Het zijn de woorden die hun armen om elkaar heen slaan en samensmelten tot een mengelmoes van betekenissen. Het zijn de zinnen die worden gecreëerd met maar zesentwintig letters, maar toch ontelbare betekenissen kunnen verschuilen achter hun punt. Voorzichtig worden ze bewogen over een onzichtbaar schaakbord en met beradenheid geplaatst daar waar ze het mooist zijn, het handigst en soms stiekem zelfs het vernietigendst. Ze worden niet verschoven over de klassieke zwart-witte blokken, maar met zorgvuldige zetten geplaatst op blokjes met de felle kleuren van klanken. Allen bevinden ze zich op het complexe speelbord van de taal en wij mensen, beste lezer, zijn de schaakstukken die de letters, klanken en woorden verplaatsen. Of het nu onze diplomatieke koning is, een fraaie dame of een snelle loper: allen gebruiken ze de verborgenheid van woorden om hun tegenstanders de laatste tik te geven en met een bons aan hun voeten neer te laten vallen op het bord. Het is een spel dat zich een weg heeft gewurmd door eeuwen, rangen en continenten. De speling van taal vormt de keiharde basis voor menselijke communicatie en mijn woorden zullen illustreren hoe een dichtklapping van het speelbord op de éne plek niet kan voorkomen dat de taal met een grijns weer opduikt op de andere plek. Mijn bleke pionnen staan met licht gebogen knieën te wachten totdat ze de eerste sprint over dit schaakveld kunnen trekken en mijn paarden steigeren door het zicht van uw zwarte koning. Ik hoop maar dat u een beetje van schaken houdt, beste lezer, want het is tijd om te gaan spelen.

Resoluut staan ze daar. Lijnrecht tegenover elkaar, wachtend op het verlossende woord van de voorzitter. Op het spreekgestoelte weerkaatsen de geblokte kleuren van het speelbord in de ogen van politici en de gewichtige stukken staan in formatie. Mark Rutte opent het vuur en verschuift met een gemaskerde glimlach zijn witte pion twee stappen naar voren, waarmee hij de lieflijke woorden van verontschuldiging recht in onze wachtende handen aan de rand van het bord duwt. De feilloze witte kleur van spijt stuit torens hoog van zijn perfect geconstrueerde zinnen, en het is alleen Rutte die als een oppermacht boven het bord zweeft en toeziet hoe het wit stilvallend wordt verslonden door de gele tinten van bedrog. Letters die Rutte met precisie plukt uit het alfabet om een schilderij van onschuld te schetsen, maar die als gebroken glas in de monden liggen van de duizenden families die door hem in een verwoestende financiële put zijn gevallen. Nu de eerste stap is gezet, durft ook Geert Wilders zijn zwarte paard aan te moedigen een dwaze sprong te maken. Nachtzwarte woorden van gezag en haat springen verschrikt op door deze plotselinge verschuiving van lucht en glijden als zand door Wilders' grijpgrage vingers

om zo zijn convicties te tonen aan heel Nederland. De twee ogen van Cato Maior, de man die met de benadrukking van slechts tien woorden een stad naar de neergang heeft gesleept, kijken vanuit een verre uithoek tevreden toe. Politici bouwen allen denkramen op met woorden als bouwstenen, aldus Hans de Bruijn (Jong, sd), en ze lijken zich er dondersgoed van bewust te zijn dat ze met één enkel woord de barst kunnen creëren die het raam in duigen laat vallen. Het speelbord in de politiek is al duizenden jaren zonder genade geopend, mijn lezer, en moge het duidelijk zijn dat we een sluiting niet kunnen verwachten.

Uitgelaten tikt ze nog één keer op het scherm, en dan is haar account weer aangevuld.

Tevreden knikkend kijkt de influencer naar haar reclamefoto, waarop ze glimlachend poseert in een Levi's broek van de nieuwe collectie. Met de gouden woorden 'schitterend' en 'aansluitend' gooit ze de zwakke schaakstukken van haar volgers om door de broek hun hemel in te prijzen, maar niemand hoeft te weten dat het strakke ding nauwelijks over haar knieën kwam. Voor de mediawereld is ze een inwisselbare toren die met aanbidding kijkt naar de oude, ervaren spelers met tientallen gewonnen partijen op hun naam. Journalisten, talkshows en columnisten die met enkele woorden een held kunnen omtoveren tot schurk. Vaak zijn we blind voor de trucs van grote namen, die zorgvuldig een verbloemende sluier over het bord leggen om hun zetten te verbergen. Gelukkig zijn er enkelen die een tipje van de sluier zien en het aandurven hem op te tillen om het spel te onthullen, zoals Paulien Cornelisse (Cornelisse, 2022). Zo stelt zij vast hoe John de Mol allereerst een voorwaarde creëert, voordat hij zich genoodzaakt voelt om uitingen van wroeging te tonen. Ondanks dat deze woorden goocheling onder de sluier zelden positief is, behoort het in mijn ogen onherroepelijk tot de mediasector.

In het huis slaat de klok zes uur, etenstijd. De vorken liggen links, de messen rechts en in het midden staan de borden klaar. Eén bord voor de spruitjes, de ander voor de taal. Moeder en zoon staren elkaar aan. De een staat wanhopig met de pan in haar hand en de ander zit resoluut voor zich uit starend op zijn stoel, weigerend om ook maar naar het groenvoer te kijken. Net zoals alle andere avonden, betreedt moeder subtiel het spel en geeft haar toren een tik. Op een geheim zwerende toon vertelt ze haar kleine telg dat het geheim van profvoetballer worden regelmatig spruitjes eten is, aldus Messi. Raak. Met een bijna onhoorbare tik werpt haar toren zijn looper om, en zuchtend besluit hij dat een paar van die spruitjes misschien geen pijn kunnen doen. Niet alleen aan de eettafel, maar ook in allerlei andere kleine fracties van zijn dag vervormt en manipuleert de mens taal. Door woorden af te pellen en de schillen uit te delen op de beste manier, plaatsen we onze voeten met vertrouwen op de taal als een ladder om het leven te beklimmen. Zoals ook Marc van Oostendorp benadrukt, kunnen we gesprekken immers de

gewenste kleur geven door woorden simpelweg in verschillende contexten te gebruiken (Oostendorp, 2021). Dokters die verwoestend nieuws inpakken met verzachtende eufemismen om dat laatste vuurtje van hoop te laten branden in de patiënt, of de winkeleigenaar die een poster met de woorden 'Korting, nu of nooit!' op zijn ramen plakt en zo de koningin van langslopers met een ijzeren hand naar binnen trekt. Als alledaags mens zijn we misschien enkel de kleinsten op het veld, maar zijn we ons er zeker van bewust dat ook die kleine pionnetjes met de juiste stappen zelfs koningen ten val kunnen brengen.

Nadrukkelijk is taal geïntegreerd met onze werkelijkheid zoals wolken met de waterblauwe hemel, en de mens staat als de heldere zon in het midden van het spel. Met subjectieve ogen wordt het leven geleid, waardoor een objectieve taal achterblijft. Letters worden ingezet om relaties, verhoudingen en gevoelens aan te duiden. Hoe kunnen we beter het onderscheid maken tussen liefkozende emoties voor geliefden en haatdragende sentimenten voor vijanden, dan met klanken en woorden? Ook ik, beste lezer, heb in dit essay woorden verstoppt tussen de regels in. Woorden verschoven over blokken met de kleur van oude boeken, verlaten bibliotheken en tijdloze schrijvers: de 'meesterframers' onder ons allemaal. Ontwaart u de kleur al? Zo niet, probeer dan eens de eerste letters van alle alinea's achter elkaar te zetten en misschien openbaart mijn spel zich dan aan u. Helaas heb ik uw fiere koning voor deze keer omsingeld met mijn torenpaar. Van schaak naar mat, met één handgebaar. Maar wees niet getreurd, want ik hoor uw pionnen alweer smiezen: 'morgen tijd voor een remise?'

Daniek Hageman

Liemers College Heerenmäten, Zevenaar

Bibliografie

- Cornelisse, P. (2022, januari 21). *'Ik hoop dat het bij die mensen geen grote impact heeft op de rest van hun leven'- subtekst: ik kan er verder niets aan doen.* . Opgehaald van volkskrant.nl: <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/ik-hoop-dat-het-bij-die-mensen-geen-grote-impact-heeft-op-de-rest-van-hun-leven-subtekst-ik-kan-er-verder-niets-aan-doen~bf335e18/>
- Jong, W. d. (sd). *'Framing is juist belangrijk voor de kwaliteit van het politieke debat'*. Opgehaald van maartenonline.nl: <https://www.maartenonline.nl/framing-is-juist-belangrijk-voor-de-kwaliteit-van-het-politieke-debat/>
- Oostendorp, M. v. (2021, augustus 30). *'Ik zei van: joh, we nemen een biertje'*. Opgehaald van nrc.nl: <https://www.nrc.nl/nieuws/2021/08/30/ik-zei-van-joh-we-nemen-een-biertje-a4056532>

Zestienjarig snotjong tegenover een taaltovenaar

Dag in dag uit communiceer ik met mensen middels de Nederlandse taal. In sommige gevallen net zo oppervlakkig als de telefoongesprekken met mijn opa en oma (een repeterende herhaling van 'ja', 'nee' en een langgerekte 'okeeeeeeee'), in andere gevallen zo diepgaand dat een psycholoog met een olifanten huid er door van zijn stoel valt. Het gebruiken van taal is voor mij net zo vanzelfsprekend als fietsen aan de rechterkant van de weg: ik doe het zonder dat ik precies weet waarom. Toch vind ik het blijkbaar leuk, want Twitter is voor mij mijn beste vriend. Elke dag weer uit ik mijn mening in 240 tekens om mijn frustraties de kop in te drukken. Twitter is als een soort prullenbak voor mij, waarin ik kilo's aan woordenafval heb opgeslagen. Mijn woorden gaan niet over mensen maar alleen over zaken. Wel zo netjes toch? Toch denkt niet iedereen op Twitter er zo over. Toen ik een berichtje plaatste over Sigrid Kaag die visite kreeg van een meneer met een brandend stuk hout, kreeg ik een gehele vuilstort aan drek over me heen, bijvoorbeeld: "Ach, jij zestienjarig snotjong... Verstand komt met de jaren zullen we maar zeggen". Hoewel dit op het eerste gezicht niet lijkt op iets heel erg schokkends, hebben deze woorden mij geraakt en weerhouden ze mij er tot op de dag van vandaag van om te zeggen wat ik wil zeggen op het semi-Delfts Blauwe platform met het vrolijke vogeltje. Zo ziet u maar: woorden doen ertoe.

Om te beginnen krijgt iedereen bepaalde gevoelens bij woorden. Neem bijvoorbeeld kleur. "Hoewel we geluid en kleur met verschillende zintuigen waarnemen, heeft iedereen wel een idee welke kleur bij welke klank past." (Onzetaal.nl, *Klank-kleur zien we allemaal.*) Sterker nog, er zit zelfs een bepaald systeem in. Een kassamedewerker die vraagt of je de zegels ook spaart, komt voor de een dus over als een groene uitspraak ("Yes, bijna weer een spaarkaart vol!"), terwijl de ander deze uitspraak misschien wel geel vindt ("Ik heb haast, sodemieter daar toch mee op."). Dit klinkt misschien als een of andere zweverige verklaring, maar bedenk wel dat mensen zich daadwerkelijk laten beïnvloeden door kleur. Zeg nou zelf, waarom verven mensen de muren in hun huis niet pimpelpaars met gifgroene stippen? Het is dus belangrijk dat je de woorden die je gebruikt op de gevoelsweegschaal legt, zodat je kunt afwegen of het creëren van een rode sfeer met woorden nou wel is wat je echt wilt bereiken met wat je zegt.

Ten tweede kun je met woorden mensen manipuleren zonder dat ze dat doorhebben. Met woorden kun je als het ware dezelfde omweg afleggen als je vader die "de navigatie toch écht niet nodig heeft". Met woorden kun je de spat nemen. Een alscuus (sorry zeggen terwijl je eigenlijk geen sorry zegt, een soort *MINDF*CK* onder de taal) is hier een goed voorbeeld van. Sommige mensen prikken hier sneller doorheen dan Hugo de Jonge met zijn coronavaccins, maar

de meeste mensen kunnen beter een afspraak bij Hans Anders maken voor woordblindheid. Ook politici halen hun examen woordmanipulatie met vlag en wimpel. Het schijnt zelfs dat Geert Wilders het examen met een tien afsloot. Door framing wordt met woorden een tegenstelling gecreëerd, die in wezen helemaal niet of slechts deels bestaat. De paradoxfabriek van politici draait op volle toeren. Het eindproduct? Een keuze voor kiezers die niet bestaat. De toevlucht die je met woorden kunt nemen zorgt voor zaken die zo gevaarlijk zijn dat zelfs menig *thrillseeker* ze vermijdt: schijnbare tegenstellingen en hole frasen.

Wij mensen zijn echter niet gauw geneigd te geloven dat woorden de draak met ons steken. Wij zijn toch niet dom? Eerder achterdochtig, toch? Het zal misschien een teleurstelling voor je zijn als je dat dacht, maar dat is verre van het geval. Miljoenen Nederlanders keken naar John de Mol bij *BOOS*. In elke woonkamer, door elke straat, in heel het land echoden lovende woorden voor de Mol: hij had zijn excuses aangeboden. Maar de Mol heeft in het interview niet één keer 'sorry' of 'het spijt me' gezegd. En Boris Johnson, de Britse versie van onze Mark met zijn goede geheugen, zit na tal van coronafeestjes nog steeds in zijn ivoren toren. Vijf omwegen gebruikte hij. Vijf. En bijna niemand die het zag. De meesten zitten vast in de val van manipulatie. Manipulatieblindheid bestaat dus echt.

Ten slotte zit achter woorden een ongedocumenteerde, diepere laag. Als je een gemiddelde leerling vraagt waarom ze hun huiswerk niet gemaakt hebben, is het standaard antwoord: "Nou en?". Als je objectief naar deze woorden gaat kijken betekent deze woordencompositie niet meer dan "Nu verder?". Stiekem is dat ook een beetje wat er bedoeld wordt, scholieren zijn natuurlijk doodsbang voor de stokoude leerlingbegeleider op de tweede verdieping met een rokersstem waar ze naartoe gestuurd dreigen te worden. Ontlopen die straf! Toch snapt iedereen die ook maar een beetje Nederlands kan dat we met deze woorden meer een vorm van desinteresse uiten. We willen er eigenlijk mee zeggen: "Ja, wat maakt mij dat nou weer uit? Uitgaan was veel leuker!". Van weglopen naar vergeten. Dat is nogal een stap. De onderliggende diepe laag, die vaak samenhangt met de sfeer en onderliggende verhoudingen van bepaalde woorden, worden vaak genoeg vergeten. Daardoor kan de o zo mooie boodschap die je wilt verkondigen opeens het tegenovergestelde betekenen.

Was dat tweetje van die anonieme taaltovenaar nou echt zo erg? Ik bedoel: de oranje sfeer die om de tweet heen hing was nou niet zo heel rampzalig. Het ademt zelfs een beetje koningsdag, en dat is altijd reuze gezellig (ook al strooit de koning regelmatig met alscuusjes)! En die 'ach' betekende toch niet meer dan "Ah joh, dat maakt toch niks uit?". Nee. De 'ach' was denigrerend, de drie puntjes betoogden mijn domheid en het spreekwoord sprak geen hoop, maar vertelde me juist dat ik een ontzettende *loser* ben. De tweet was dus wel degelijk naar. Verwijderd werd hij niet, want expliciet kwetsende woorden stonden er niet op het scherm. Dat had meneer de taaltovenaar slim gedaan. Kies je woorden dus wijs, want woorden? Die doen ertoe.

Sil Zoethout

Emelwerda College, Emmeloord

Bronvermelding

Van Oostendorp, M. (30 augustus 2021). 'Ik zei van: joh, we nemen een biertje'. *NRC Handelsblad*

De Jong, W. (z.j.). 'Framing is juist belangrijk voor de kwaliteit van het politieke debat'. *Maartenonline.nl*

Klank, (z.j.). Klank-kleur zien we allemaal. *Onzetaal.nl*

Cornelisse, P. (21 januari 2022). 'Ik hoop dat het bij die mensen geen grote impact heeft op de rest van hun leven' – subtekst: ik kan er verder niets aan doen. *De Volkskrant*

Sitalsing, S. (31 januari 2022). Hoe een vallende leider zich probeert terug te kletsen naar het centrum van de macht. *De Volkskrant*

Een kijkje in het leven van de taal...

Sommigen vinden mij aantrekkelijk, anderen zouden het liefst mijn leven willen beroven. Ik ben overal aanwezig. Al vanaf dat je heel klein was leerde je mij kennen. Ik kon kort, lang, abstract of direct zijn. Weet je al wie ik ben? Ik zal dit raadsel maar eens oplossen: Ik ben de taal. Niet zomaar 'taal'. Ik ben 'de taal'. Weet je wat zo grappig is. Je hoeft mij niet interessant te vinden. Ik zal toch niet verdwijnen. Je zou mij kunnen vergelijken als de organen die je lichaam in leven houden. Ik, taal, ben hier niet op aarde gezet om jou kwaad te doen. Integendeel, ik wil je juist helpen. Ik kan jouw leven meer betekenis geven dan je ooit had bedacht. Ik neem je mee tijdens een kijkje in mijn leven als 'de taal'.

Ik zal maar meteen met de deur in huis vallen. Ik moet bekennen dat ik best wat complex kan zijn. Misschien herken of herkende je dat wel tijdens het vak Nederlands tijdens je schoolperiode. De d of dt op het einde van een woord. Het is en blijft een dagelijks probleem in de Nederlandse taal. Nog een ding. De manier waarop je mij uitspreekt is enorm van belang. Ik zal het wat verduidelijken. Pak het woordje 'joh'⁷. Woordenboeken verschillen nog weleens over de betekenis van dit woord. Zie deze volgende zinnestelsels maar eens:

Pim: 'Ik heb een tien gehaald voor Engels', Sophie: 'Tuurlijk joh'.

Pim: 'Ik ben er net achter gekomen dat wij morgen een dagje vrij hebben', Sophie: 'joh'.

In het eerste voorbeeld spreekt Sophie alsof ze niet onder de indruk is van wat Pim te vertellen heeft. Alsof ze hem niet helemaal gelooft. Het tweede voorbeeld is totaal omgekeerd. 'Joh' wordt hier in de context gebruikt als een gemeende verbazing.

Conclusie: ik ben dus zeker niet altijd gemakkelijk. Vooral voor jonge kinderen die mij nog moeten leren kennen. Toch zal ik je nu maar eens de mooie kant van 'de taal' laten zien. Taal is zoveel meer dan struggelen.

Ik, de taal, ben aanwezig in het dagelijks leven. Hoe zat het ook al weer... waarom ben ik nou zo belangrijk? Ik ben verantwoordelijk voor communicatie. Ik onderhoud sociaal contact onder mensen. Kortom, ik maak het leven gemakkelijker. Ik kan bepaalde woorden zo formuleren dat ik dingen kan bereiken of juist ontwijken. Lastige zin hè? Ik zal hem duidelijker maken met een actueel voorbeeld⁸.

⁷ Van Oostendorp, Marc, (30 augustus 2021), 'Ik zei van: joh, we nemen een biertje', In: NRC.

⁸ Cornelisse, Paulien, (21 januari 2022), 'Ik hoop dat het bij die mensen geen grote impact heeft op de rest van hun leven', In: Volkskrant.

De afgelopen tijd stond het nieuws er vol mee: de seksuele intimidatie die zich afspeelde achter de schermen bij de Voice of Holland. Op een interview kwam John de Mol aan het woord. Hij speelde een grote, invloedrijke rol binnen het zangprogramma. Tijdens zijn interview viel op dat hij slim gebruik maakte taal. Hij bood zijn excuses niet direct aan met de woorden 'sorry' of 'het spijt me', zoals de meeste mensen doen. Nee, hij maakte gebruik van bepaalde technieken zodat zijn woorden neutraal bleven. Zo zei hij: 'ik hoop dat het bij die mensen geen grote impact heeft op de rest van hun leven'. De reden waarom John zijn excuses niet wilde aanbieden had waarschijnlijk te maken met het feit dat hij zo min mogelijk kritiek wilde zaaien. Hij dacht dat dat zo voorkomen kon worden, maar dit effect bleek averechts. Ondanks dat ik de rillingen kreeg tijdens dat interview, laat dit voorbeeld wel duidelijk zien hoe je mij op verschillende manieren kan interpreteren.

Ik, de taal ben aanwezig in elke sector van de samenleving. Neem de politiek als voorbeeld. Hoe belangrijk is het wel niet dat een politicus sterk, betrouwbaar en betrokken overkomt? Kracht achter je standpunt zorgt ervoor dat mensen je zullen geloven en je woorden zullen onthouden. Neem het begrip 'framing' als voorbeeld⁹. Doormiddel van de juiste taalkeuzes kan je mensen als het waren pakken, in het hart raken en soms zelfs activeren. Ik had een ervaring die mij aan 'framing' liet denken. Een leerling uit vijf atheneum genaamd 'Zara' ,liep tegen het probleem aan dat ze moest debatteren voor het vak Nederlands. Ik merkte dat ze onzeker was. Ze vond dat ze niet sterk in haar schoenen stond in de nabijheid van haar klas. Nederlands was immers nooit haar sterkste kant geweest. Toch werd het tegendeel bewezen. Ze maakt zo slim gebruik van haar woorden (als een soort spel), dat ze de volledige aandacht trok. Zowel de klas als de leraar had zij stil kunnen krijgen, laten slikken, zelfs kunnen laten huiveren.

Ik heb je net meegenomen in mijn leven als communicatiemiddel, maar ik ben meer dan woorden. Wist je dat ik zelfs een kleur ben? Ja ja, je hoort het goed. Uit onderzoeken is gebleken dat er een relatie is tussen hoe mensen klank aan kleur koppelen. Hoe hoger mijn toon is, hoe lichter de kleur. Neem als voorbeeld de klank 'Aa'. Mensen zouden dit eerder zien als de kleur rood, dan als groen. De klank 'ie' wordt gezien als de kleur geel. Grappig hè?

⁹ De Jong, Wiebe, (2019), 'Framing is juist belangrijk voor de kwaliteit van het politieke debat', In maartenonline.nl

Zoals misschien nu wel duidelijk is geworden ben ik soms wat complex. Toch weegt dit niet op tegen al mijn positieve eigenschappen. Ik ben machtiger dan je denkt. Ik ben aanwezig in het dagelijks leven. In alle sectoren van de samenleving. Mensen zien mij zelfs als een kleur. Welkom in het leven van de taal... ik hoop je hart hiermee te hebben bereikt. Groetjes, de taal...

Zara Wemerman

Christelijk Lyceum Apeldoorn

Voor als het mis gaat; politieke framing voor dummies

Mark Rutte, Boris Johnson en Donald Trump; Hoe komt het dat deze politici na vele schandalen nog goed voor de dag kunnen komen? Hoe hebben zij de schuld van vele geflopte overheidsprojecten en corrupte praktijken van zich af kunnen schudden en verder kunnen regeren? Door te kleuren met taal. In dit essay laat ik de jou, de politicus, zien hoe ook jij schandalen kan behandelen.

Als politicus wil je na een schandaal natuurlijk altijd ervoor zorgen dat jij in het goede licht komt te staan. Jij hebt er immers niet aan meegedaan toch? Het ging toch allemaal onder jou door, er is toch geen "actieve herinnering" aan? Dit is de eerste laag van de verdediging, de buitenmuur van het bolwerk. Als jij er simpelweg geen betrekking bij had, ben jij veilig en hoeft jij niet te verkassen. Als voorbeeld laat ik Mark Rutte zien, die zijn gehele ministerie na de Toeslagen-Affaire (en de daaropvolgende verkiezingen) heeft ontslagen of verplaatst. Alleen hij bleef als minister-president intact.

Maar wat als het schandaal iets dicht bij huis is? Wat als het probleem zich letterlijk in jouw huis afspeelde? Dan kom je bij Boris Johnson, minister-president van het VK. Hij kon het schandaal niet buiten hemzelf plaatsen, omdat hij er aan meedeed. 'Wat was het schandaal?' vraag je je nu waarschijnlijk af; Het schandaal ging om drankfeesten die tijdens de coronapandemie in zijn ambtswoning werden gehouden, terwijl de rest van het VK in strikte lockdown zelfs begrafenissen niet mocht bijwonen.¹⁰

Als een schandaal zo dicht bij je staat, is er serieuze stront aan de knikker. Je zal nu moeten spreken voor je leven. Benoem in ieder geval nooit het misdrijf zelf! Als je jouw positie snel kwijt wil, moet je vooral een directe ontkenning van je misdrijf maken. De rest van je carrière is dan sneller weg dan de publieke focus van onderwerp kan wisselen. Hier een paar voorbeelden over hoe je schandalen niet moet behandelen:

Richard Nixon was een man die al erg lang op de presidentszetel van de VS had zitten wachten. Hij had zichzelf al in 1960 verkiesbaar willen stellen, maar werd weggezet door de jonge Kennedy en zijn nieuwe politiek. Hij begon zich tijdens Lynden B. Johnsons ambtstermijnen steeds meer te begeven in *dirty politics*, in een wanhopige strijd voor de titel die hij zo begeerde. Toen hij in 1969 eindelijk de titel kreeg, verwierf hij net zo een wanhopige drang om de titel te behouden.

¹⁰ Sheila Sitalsing, *Hoe een vallende leider zich probeert terug te kletsen naar het centrum van de macht*

Ironisch was dit echter de manier waarop hij zijn carrière zou beëindigen: een van de praktijken die hij gebruikte om de macht te behouden (afluisteren van politieke tegenstanders) werd tegen hem gebruikt. De explosie in het Watergate-gebouw was alleen nog maar de kers op de taart. Nixons herverkiezing was een overwinning die hem uiteindelijk tot overmoed zou drijven: hetzelfde jaar nog werden zijn praktijken ontrafeld.

Nixon, die zich op dit moment psychologisch in een vergevorderde vorm van paranoia en schizofrenie bevond, reageerde op de glasheldere bewijzen met een zin die zijn hele loopbaan zou afkappen: *"I am not a crook."* Ik ben geen crimineel.

Het volgende voorbeeld komt ook uit Amerika: Bill Clinton, de saxofoon-spelende ex-gouverneur van Arkansas was in de jaren '90 een populair president. Hij kwam als eerste babyboomer het Witte Huis binnen met nieuwe ideeën over de politiek, na de verouderde H.W. Bush en de nog oudere Ronald Reagan. Hij innoveerde de hele campagnevoering, die voorheen op de ouderen gericht was. Clinton speelde echter saxofoon met een zonnebril op en won daarmee meteen de jonge Amerikaan voor zich, als the *cool dude* president.

Dit uiterlijke vertoon won hem twee verkiezingen, en hij was goed op weg naar zijn tweede herverkiezing toen er een schandaal afspeelde dat eigenlijk ver voor zijn tijd was: Beschuldigingen van seksueel misbruik. Zijn eerdere problemen waren niets vergeleken met de stormvloed aan beschuldigingen die na de eerste beltrekker op hem afkwamen.

Bill had blijkbaar in het Witte Huis zijn handen niet thuis kunnen houden, en zijn seksuele misbruik was overal terug te vinden. Een gezegde uit die tijd ging ironisch in op zijn saxofoontalenten: *"If it starts with an S and ends with an X, Bill's good at it."* Clinton kon hier met de fouten van Nixon in het achterhoofd waarschijnlijk beter op reageren, maar ook hij maakte de kritieke fout door te zeggen: *"I did not have sexual relationships with this woman."* Hij moest uiteindelijk zijn presidentszetel inleveren aan George W. Bush.

Maar hoe moet het dan wel? Hoe moet jij, de politicus, reageren als er vijanden door de buitenmuren zijn gedrongen? De binnenmuren zijn een stuk dunner dan de buitenste, maar als je ze goed gebruikt kom ook jij weg met de grofste schandalen. Wat in ieder geval cruciaal is voor een goed excuus is dat je er niet te snel op reageert. Laat de mensen vergeten waar het eigenlijk alweer over gaat. Leid ze af met een politieke *"dead cat"*, een onderwerp om de aandacht af te leiden. Zodra ze het vergeten, is het tijd.

Zo kan je uiteindelijk je excuses aanbieden, of als je er vertrouwen in hebt dat je ermee weg komt, een alscuus.¹¹ Kijk jezelf in de spiegel, zeg wat er mis is gegaan (zonder het misdrijf te noemen). Benadruk dat dit een ernstige fout is, die nooit gemaakt had moeten worden. En het beste houd je voor het laatst: Maak duidelijk dat als jij degene bent die de fout heeft gemaakt, jij degene wilt zijn die hem ook meteen oplost. Jij bent immers uit het juiste hout gesneden, jij bent degene die de foute rakkers er wel uit zal pikken!

Mensen houden van daden bij woorden, dus kondig natuurlijk altijd een reeks langverwachte hervormingen aan. Die ga je natuurlijk niet allemaal doorvoeren, dat zou toch veel te veel werk zijn voor jouw arme kabinet. Maar het is de belofte die telt in de politiek, en de aankondiging doet al net zoveel werk als de hervormingen zelf. Ook moet je niet terugslaan: Als je begint met jij-bakken en verzonnen beschuldigingen uiten, dan word je gezien als een onbetrouwbare man (want wees eens eerlijk, veel vrouwen zitten er helaas toch nog niet in de politiek) die meteen de wapens uit de kast haalt zodra er problemen met zijn imago zijn.

Er is echter één uitzondering op deze regels. Één iemand die al deze regels regelmatig overtreedt en er toch mee weggemt. Die iemand is Donald J. Trump, ex-president van de VS en recordhouder van schandalen bij alle (minister-)presidenten van de hele wereld. Hij kan met al deze schandalen weggemen omdat zijn support doorgrondig is geïndoctrineerd door zijn partijzenders zoals Fox News, waardoor schandalen waarover het VK zou gruwelen door Trump-supporters simpelweg niet eens geloofd worden. Dus neem voorzichtige stappen bij de media, tenzij je die gedeeltelijk al onder controle hebt.

Met deze cruciale kennis op zak ben je helemaal klaar om een lange-termijnpresident te worden van een (mogelijk gesaboteerde) democratie. Je bent nu in staat elk schandaal van je af te lullen en de media standvastig de andere kant op te leiden. Weet wel dat mensen je als een schurk en *dirty politician* gaan zien, maar dat is nou eenmaal de prijs voor de langdurige macht. Veel succes!

Ole de Laat

De Werkplaats Kindergemeenschap, Bilthoven

¹¹ Paulien Cornelissen: *Ik hoop dat het bij die mensen geen grote impact heeft op de rest van hun leven – subtekst: ik kan er verder niets aan doen.*

Dronken terug naar huis

Je kijkt naar de tijd: 'Shit, het is al half 3.' Je stapt snel op de fiets en zegt nog een laatste "Ik moet er echt vandoor, sorry" tegen je vrienden, erg zullen ze het vast niet vinden. Racend naar huis slinger je over het lege fietspad door de alcohol. Binnen een kwartier rond kwart voor 4 ben je er, een uur te laat. Met moeite lukt het je zachtjes je sleutel in het sleutelgat te wringen, de deur gaat krakend open. Je hangt je jas op, doet je modderige schoenen uit en doet de woonkamerdeur heel voorzichtig open. Daar zit ze, de *matrem* van het huishouden. Met haar benen over elkaar gevouwen en haar schouders recht kijkt ze je boos aan: "Waar was jij?". Hoe kom je hier in godsnaam nog onder uit.

"Joh, we waren maar met zijn drieën ofzo."

"Joh" is volgens de van Dale een verkorting van jongens, maar dit betekent het absoluut niet. Het is een super handig woordje om de situaties waarover je sorry zegt kleiner te maken dan dat ze zijn. De intonatie is hierbij ook heel belangrijk is het een "Joh, niet zo erg." of een "joh, nee echt serieus?!". Je kan het woordje "Joh" gebruiken om een stuk minder agressief en grimmig over te komen, en als de situatie minder ernstig klinkt zal je hopelijk eerder vergeven worden. (van Oostendorp, 2021)

'Ofzo' vind ik ook wel in dit rijtje passen. Het ontkracht eigenlijk je hele zin, waardoor alles wat je zojuist hebt gezegd helemaal niet meer erg klinkt. 'Ofzo' is ook een excuus om te kunnen liegen: je hebt een marge van 2 als je ofzo zegt. Het verschil tussen 3 en 5, of zelfs 3 en 6 vrienden is toegestaan zolang je maar 'ofzo' zegt.

Het is wel belangrijk dat je woorden een beetje geloofwaardig lijken. Net zoals over dramatiseren juist contraproductief kan werken, meldde Hans de Bruijn, hoogleraar bestuurskunde aan de TU Delft, kan ook onder dramatiseren een negatief effect op je 'sorry' hebben. Wanneer je broertje een hele buiging voor je maakt, na het sorry zeggen van het stuk gooien van je laptop, denk je misschien ook van: hij probeert alleen maar ermee weg te komen, maar als hij zou doen alsof hij niks ergs had gedaan was je waarschijnlijk ook boos op hem geworden.

“Ik zal het nooit meer doen, oké, beloofd.”

Je kijkt haar diep in haar ogen met rechte schouders, net als de nobele Joris die vastberaden is de draak te verslaan zeg je deze woorden. Deze alom bekende techniek wordt niet alleen door ons gebruikt, maar ook in de politiek. Zo zei Boris Johnson bij zijn verklaring voor het geven van feestjes in zijn woning: “I will fix this.” Dat terwijl mijn oom zijn Engelse moeder al twee jaar niet had gezien. Zijn vastberaden blik en brede schouders deed hem voordoen als een held, iemand die het rotte hout eruit gaat snijden. (Sitalsing, 2022).

Wauw, wat is hij goed. Natuurlijk heeft hij nog dingen te leren als prime minister van Engeland, maar niemand is perfect, wat fijn dat hij in ieder geval zijn best doet en het voortaan anders gaat doen. Dit zijn de gedachtes die door je hoofd zweven wanneer je z'n pleidooi hebt aangehoord. Door dus zich voor te doen als de held die wat aan deze situatie zal doen, heeft Johnson je misschien wel, net zoals ik, op het verkeerde been gebracht. Dat terwijl zijn acties totaal belachelijk waren en je stiekem ook wel weet dat hij alleen zijn eigen hachje probeert te redden.

Sorry zonder sorry

John de Mol zat in Januari in hetzelfde scenario als Johnson. Na verschillende meldingen van misbruik bij The Voice of Holland kon hij het doek wel zien vallen. Toch besloot hij zijn woordje te doen bij BOOS en lulde zich er toch redelijk uit. “Ik hoop dat het bij die mensen geen grote impact heeft op de rest van hun leven” zei hij, dat snappen we John en dat vinden we allemaal dacht ik toen ik dit hoorde, maar de weglating: ik kon er verder niks aan doen, hoort hier eigenlijk ook bij, aldus Paulien Cornelissen. Tijdens zijn hele praatje heeft hij de woorden die we het meest verwachtten en wilden horen vermeden: ‘sorry’ en ‘het spijt me’, in plaats daarvan maakte hij plaats voor een alscuus: ‘Als iemand zich gekwetst heeft gevoeld, spijt me dat natuurlijk zeer.’ Het idee van een alscuus is dat je wel sorry zegt, maar in een vorm waarmee je ons niet duidelijk maakt waar je sorry voor zegt.

Ik weet alleen niet zeker of dit daadwerkelijk zo goed werkt, als je tegen je leraar geen echte sorry zegt na hem uitschelden via de mail, belt hij waarschijnlijk sowieso de schoolleiding om te vragen of deze brutale aap van school gestuurd kan worden.

Probeer dus de situatie wat luchtiger te maken dan dat hij werkelijk is, vervang je echte excuses voor een alscuus en beweer dat je wat gaat veranderen aan je gedrag, en voilà de eerste stap naar een echte eikel is genomen.

Je zet je tas rustig op de grond en gaat naast je moeder aan tafel zitten, je denkt even na en zucht vervolgens: "Mama, als je je hierdoor klote voelt, spijt het me echt. En joh, we waren maar met zn drieën ofzo, alleen ik was vergeten om te kijken hoe laat het was. Volgende keer zal ik echt op tijd zijn en ik hoop niet dat je het heel erg vindt." Je moeder kijkt je scheef aan, met wallen onder haar ogen lacht ze naar je: "het is al goed schat ga maar snel naar boven."

Bas Schutjes

Leidsche Rijn College, Utrecht

Bronvermelding

"Ik zei van: joh, we nemen een biertje". (2021, 30 augustus). *NRC*.

<https://nuovo.itslearning.com/ContentArea/ContentArea.aspx?LocationID=22653&LocationType=1>

Cornelissen, P. (2022, 21 januari). *"Ik hoop dat het bij die mensen geen grote impact heeft op de rest van hun leven"* - subtekst: *ik kan er verder niets aan doen*. *volkskrant.nl*. https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/ik-hoop-dat-het-bij-die-mensen-geen-grote-impact-heeft-op-de-rest-van-hun-leven-subtekst-ik-kan-er-verder-niets-aan-doen~bf335e18/?utm_campaign=shared_earned&utm_medium=social&utm_source=copylink

Sitalsing, S. (2022, 31 januari). *Hoe een vallende leider zich probeert terug te kletsen naar het centrum van de macht*. *Volkskrant.nl*. <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/hoe-een-vallende-leider-zich-probeert-terug-te-kletsen-naar-het-centrum-van-de-macht-b31fc311/>

De Bruijn, H. (2019). *"Framing is juist belangrijk voor de kwaliteit van het politieke debat"*. *Maartenonline.nl*. <https://www.maartenonline.nl/framing-is-juist-belangrijk-voor-de-kwaliteit-van-het-politieke-debat/>

Sorry, zo had ik dat niet bedoeld...

Laten we teruggaan naar de tijd van de jagers en de verzamelaars. Je hebt de hele dag over de toendra lopen sjokken, er was geen enkele mammoet te bekennen, het was vies, koud, guur weer en er zat ook nog eens een superirritant steentje in je prehistorische sandaal. De dag zit erop, je keert terug naar je grot en ploft neer voor het avondeten. "Hoe was je dag, schat?", vraagt je vrouw geïnteresseerd. Nou, ga dan maar eens met je mooiste muurschildering duidelijk maken dat je eigenlijk gewoon een ontzettende kutdag hebt gehad. Toen kwam de uitvinding van de taal als geroepen. Je kon je kwastjes en pigmenten gewoon in de kast laten staan en zei al zuchtend: "Pff.. Vermoeiend.." Toen zeiden we nog waar het nou echt op stond. Maar ergens ging het mis. We zijn gestopt met zeggen wat we nou echt bedoelen. In plaats daarvan zijn we de taal vooral gaan gebruiken om maar vooral niet te kwetsen, om te verbloemen, te verhullen, te verzachten... Die prehistorische eerlijkheid lijkt verloren te zijn gegaan in een soort soep aan eufemismes, nietszeggende woorden en vage formuleringen. Waar de taal eerst een soort klein kind was, dat alles wat in het hoofd opkwam gelijk de wereld in slingerde, is ze inmiddels veranderd in een lief omaatje: een ontzettend aardig mens, dat zeker. Maar ook eerlijk? Verre van. Een schilderij dat voor 75% uit bruine kwaststreken bestaat: prachtig. Je rapport met alleen maar vijven en een paar zesjes: ontzettend goed. Hoe kan het toch dat dat kleine meisje veranderd is een oud omaatje?

Al van jongs af aan gaat het mis. Heb je ooit een boze ouder het volgende tegen een klein kind horen zeggen: "Neeeeee... Wat heb je nou gedaan?! Shit zeg.." De kans is erg klein. Het YouTube filmpje 'Solomon en sudocrème' vat perfect de reactie van haast iedere boze ouder samen: de hele woonkamer (inclusief nieuwe flatscreen televisie) zit volledig onder de sudocrème. Ieder normaal mens zou beginnen met een of ander scheldwoord, een paniekerige en verbaasde 'Neeee...' en vluchtig een optelsom maken van hoeveel tijd en geld dit geintje je zal gaan kosten. De reactie van de vader in het filmpje bevat echter geen van deze dingen. Zijn reactie wordt het best samengevat in de door hem zelf uitgesproken zin: "Papa is even helemaal niet zo blij nu.." Papa is even 'niet zo blij nu'? Papa is even heel, heel erg boos en zou het liefst even van de aardbodem willen verdwijnen, dat wil papa eigenlijk zeggen. Om onze boosheid duidelijk over te brengen met behulp van de taal: dat wordt ons van jongs af aan al afgeleerd.

Niet alleen bij het boos worden gaat het mis. Op een later moment in het proces van ruzie maken, een meningsverschil hebben of een verhitte discussie voeren gaat het ook verkeerd: namelijk op het moment dat er excuses aangeboden moet worden. We zijn ontzettend goed geworden in onze excuses aanbieden, zonder onze excuses aan te bieden. Paulien Cornelisse duidt deze manier van zogenaamd excuses maken aan met de term 'alsexcuus': Het is je excuses aanbieden in de vorm 'Het spijt me als iemand zich gekwetst voelt'. Zo had Solomon tegen zijn vader kunnen zeggen: "Het spijt me dat je nu zo baalt van hoe de woonkamer erbij staat." Nou ja, Solomon zelf vond die sudocrema maar wat gaaf staan bij het interieur, dus in hoeverre het hem echt dwarszit dat de woonkamer nu deze roomwitte kleur heeft gekregen...

Het nepexcuus komen we nog veel en veel vaker voor. In ons eigen dagelijks leven: Je collega staat in de deuropening, kan duidelijk zien dat je heel druk bezig bent, klopt op de deurpost en zegt: 'O, sorry.. Stoor ik?' Of in de supermarkt: Je staat net voor een schap, bent even goed aan het bekijken welke pot appelmoes je nou precies moet hebben, wanneer een andere klant pontificaal voor je neus gaat staan om vervolgens die grote pot suikervrije appelmoes van de bovenste plank te pakken. En dat diegene dan tegen je zegt: "O sorry hoor, sta ik in de weg?" Allemaal ongemeende excuses. Het zijn allemaal manieren om maar vooral niet te toe te geven aan een vervelende situatie.

Ook in de politiek komen we het nepexcuus vaak tegen: Een prachtig voorbeeld hiervan is de door Boris Johnson afgelegde verklaring in het Britse Lagerhuis, waarin hij zijn 'excuses' aanbiedt voor de feestjes in de ambtswoning die plaatsvonden tijdens de pandemie. Columnist Sheila Sitalsing haalt vijf vormen van zogenaamd je excuses maken uit de afgelegde verklaring: Zo kun je sorry zeggen zonder expliciet te maken waarvoor: door niet duidelijk te zeggen waar je nou je excuses voor aanbiedt, geef je je fout niet echt toe. Je kunt de zaken buiten jezelf leggen: dit is misschien wel de makkelijkste manier om de schuld niet op je te nemen. De beschuldiging niet herhalen: dit is een verkapte vorm van het eerste punt, namelijk het niet duidelijk maken waarvoor je je excuses aanbiedt. Je kunt doen alsof je aan introspectie doet: doen alsof je eens ontzettend gaat zitten nadenken over wat je nou hebt gedaan, wat de gevolgen van je handelingen zijn en hoe je het de volgende keer beter aan zou kunnen pakken. Maar in werkelijkheid kan het je helemaal niks schelen wat de gevolgen van je handelingen waren. De laatste manier: bliksem afleiden. Het onderwerp vermijden, ergens anders over gaan praten.

Taal is er in de eerste plaats helemaal niet meer om duidelijk met elkaar te communiceren. Taal is er om het vooral maar gezellig te hebben en/of houden: we willen vooral niet duidelijk maken hoe boos we zijn, want o wee als dat de sfeer verpest. We willen vooral geen excuses aanbieden, want niemand houdt ervan om terug te moeten komen op een vervelende situatie. We lijken gestopt te zijn met eerlijk zijn tegen elkaar. Waarom? Zijn we echt zo bang om elkaar te kwetsen of om de sfeer te verpesten? Is het realistisch om te denken dat het altijd maar gezellig moet zijn? Verre van. Laten we met z´n allen het kleine kind in onszelf weer naar boven halen. Laten we weer eens gaan zeggen wat we nou echt bedoelen. En als je dat moeilijk vindt, dan teken je maar op de muur wat je nou echt bedoelt.

Robin Hendriksz

Erasmiaans Gymnasium, Rotterdam

Bronvermelding

Cornelisse, P. (2022, 21 januari). *'Ik hoop dat het bij die mensen geen grote impact heeft op de rest van hun leven'* – subtekst: *ik kan er verder niets aan doen*. de Volkskrant. Geraadpleegd op 1 april 2022, van <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/ik-hoop-dat-het-bij-die-mensen-geen-grote-impact-heeft-op-de-rest-van-hun-leven-subtekst-ik-kan-er-verder-niets-aan-doen~bf335e18/>

Sitalsing, S. (2022, 31 januari). *Hoe een vallende leider zich probeert terug te kletsen naar het centrum van de macht*. de Volkskrant. Geraadpleegd op 1 april 2022, van <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/hoe-een-vallende-leider-zich-probeert-terug-te-kletsen-naar-het-centrum-van-de-macht~b31fc311/>

Kliederboel

Waarschuwing: de volgende tekst is een nachtmerrie voor de OCD'ers onder ons. Of voor de personen die streven naar perfectie in het algemeen. Doorlezen op eigen risico. Dat gezegd hebbende, aangenaam niet-OCD'er! Mijn naam is Dina en ik ben 17 jaar jong. En ik leg de nadruk op jong, want ik ben niet bepaald de meest volwassene persoon die er bestaat. Ik houd ervan om mijn fantasie de vrije loop te laten. Kleuren binnen de lijntjes is voor mij net zo belangrijk als God voor de atheïst. Begrijp me niet verkeerd; perfectie is fraai, maar ik laat het nooit, never, jamais mijn imaginatie belemmeren. Bovendien zijn taal, regenbogen en zonnenschijn mijn zuurstof, dus ik zou smachtend willen kleurên met taal. Maar op één vraag zoek ik het felbegeerde antwoord. Wat is het nut van kleuren met taal, als er nog te veel mensen deze wereld in zwart-wit zien?

Befaalde vragen als: 'Ananas wel of niet op pizza?', 'Slaap je met of zonder sokken?', 'Zoet of zoute popcorn?', zijn onschuldige vragen die onze wereld weliswaar verdelen, maar nog het topje van de ijsberg zijn. Het perfecte recept voor extremere vormen van polarisatie is een grote hoeveelheid van radicalisme en extremisme in een pan gooien. Des te meer, des te beter. Het fornuis moet op de hoogste stand, want het gaat er soms vurig aan toe. Vervolgens even gaan roeren met een houten lepel en vergeet niet een snuffje ignorantie erbij te doen voor het beste resultaat. Voilà: polariseer er maar op los! Verschillende tijdgeesten en denkbeelden in een samenleving kunnen hierdoor op piepkleine of reusachtige schaal leiden tot vijandschappen en dit is een serieuze dreiging.

Haatgevoelens uiten zich in verschillende soorten en maten en taal is het ultieme medium daarvoor. Woorden doen er toe en ze zijn machtiger dan je denkt. Framing speelt steeds meer een rol aldus Wiebe de Jong (MaartenOnline, 2019), dus hierdoor zou taal boven alles kunnen fungeren als een manipulatie middel door genoemde over-emotionele alarmisten. Het lijkt bij sommige kwesties wel het een of de ander, terwijl er eigenlijk een aanzienlijk grijsgebied heerst dat volledig negeert wordt. Verder discrimineert discriminatie of haat niet, het kan iedereen overkomen en hoewel de een meer raakvlakken heeft dan de andere, hebben we allemaal wel eens het universele gevoel van buitengesloten meegemaakt. Vertel dan alsjeblieft(!) als we weten hoe het voelt, waarom het dan toch gebeurt.

Houd je vrienden dicht bij je, maar je vijanden nog dichterbij. Als je eenmaal iemand tegen komt die een totaal andere mening hebt dan jij, zal de aanvalspositie niet jullie dicht tot elkaar brengen. Weet je waar jouw aardsvijand het meest voor vreest? Iemand met geduld. Via betrouwbare bronnen heb ik gehoord dat jouw aardsvijand spontaan in diens broek pist als die

iemand tegenkomt met begrip. Ook al ben je niet eens, probeer te luisteren naar verschillende invalhoeken. Voer met zulke personen discussies, maar geen debatten.

Waarom keren we eigenlijk zoveel met de ruggen naar elkaar toe als 'wijk niet af van de status quo!' sinds jongs af aan in onze hersenen wordt ingeramd? Dit gebeurt al eeuwen lang zonder dat we er iets van merken. Met chique barbarismen als "we leven in een cookie cutter samenleving" komt mijn punt niet sterk genoeg over. Het gaat over een soort indoctrinatie van onbekende aard. Ik wil niet zeggen dat het afwijken van de norm bovenaan je bucketlist moet staan in je leven of dat wij een generatie van jaknikkers moeten worden. Je hoeft niet per se anders te zijn om te voldoen, zolang je maar niet voor doet alsof iemand anders bent. We voelen de plicht om ons goed te gedragen. En alsuzen, excuusontwijkingen, worden er bovendien degelijk meer (Paulien Cornelissen, de Volkskrant, 2022). Maar op sommige gebieden als morele kwesties kunnen we het beter met elkaar eens zijn. Toch zijn er verschillen in meningen en ik vind het intrigerend hoe die ons tot de unieke mens maken, maar wij als mensen toch een spècie blijven.

Wat echter, als je een kleurenblinde bent? En niet letterlijk genomen, maar meer in de trant van dat je nooit toegang zal krijgen tot andere kleuren, omdat je beperkt wordt door je omgeving zoals een regime. Ik kan hier nu wel zitten klagen over de hoeveelheid polarisatie hier Nederland, maar in een te groot deel van deze planeet is het hebben van een mening geen optie. Dan lijkt mijn ergernis aan polarisatie wel op een eerste wereld probleem. Sterker nog dat is het! Zolang wij niet kiezen waar we worden geboren, is de wereld van ons allemaal, en mag ik misschien wel dankbaar zijn voor deze diversiteit in meningen.

Enfin, kleuren met taal is niet voor iedereen toegankelijk. Zoals Frank Boeijen fantastisch had verwoord: 'Denk niet wit, denk niet zwart, denk niet zwart-wit' ben ik het zonder twijfel er mee eens dat we juist als samenleving moeten denken in, je voelt hem misschien al aankomen, de kleur van ons hart. Maar de kans dat ik nu opgeef met mijn missie, om te kleuren met taal op een manier dat iedereen het kan begrijpen, is net zo groot als de kans dat je een bestaand en legitiem briefje van 15 euro op straat vindt. Nooit dus, of in ieder geval niet gauw.

We moeten denken in oplossingen en niet in problemen. Daar zijn er immers genoeg van. En om die reden was en ben ik nu vrolijk aan het krabbelen met taal. Zodat ik de dag van een zwart-wit denken toch op een of andere manier mogelijk kan opfleuren.

Dina Talhaoui

Theresialyceum, Tilburg